

УДК 336:330.101.8

НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

М. Назар, аспірант

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Для сільськогосподарських підприємств забезпеченість кредитними ресурсами відіграє вирішальну роль. Існування сезонного розриву між вкладеннями і надходженнями коштів, значної потреби в обігових коштах перетворюють кредит на основне джерело поповнення їхніх фінансових ресурсів [1]. Проте доступ агропідприємств до кредитів є недостатнім, що зумовлено високими відсотковими ставками комерційних банків, упередженим ставленням банківських установ до сільськогосподарських підприємств-позичальників, відсутністю ліквідної застави та низкою інших причин. Наявні проблеми вимагають впровадження та пошуку альтернативних форм, методів і видів кредитування сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями, що пов'язані з питаннями кредитування сільськогосподарських підприємств, займаються такі українські вчені, як В. М. Алексійчук, І. М. Барановський, П. І. Гайдуцький,

О. Є. Гудзь, М. Я. Дем'яненко, П. А. Лайко, П. Т. Саблук та багато інших. Однак залишаються невирішеними питання особливостей розвитку та впровадження альтернативних форм кредитування сільськогосподарських підприємств, можливостей їхнього застосування у сучасних умовах розвитку економіки України.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є обґрунтування альтернативних форм кредитування сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Специфіка функціонування сільськогосподарських підприємств визначається сезонним характером виробництва, залежністю результатів діяльності від природно-кліматичних умов, тривалим періодом окупності капітальних вкладень, наявністю значного інтервалу між здійсненням витрат та отриманням кінцевих результатів, що зумовлює потребу в постійному залученні кредитних ресурсів [2].

З огляду на це ми вважаємо, що сільськогосподарським підприємствам було б зручніше укласти угоди з фінансово-кредитними установами заздалегідь, тобто швидше, ніж настають фактичні терміни вкладення кредитних коштів у виробничу діяльність. Це частково можна втілити через застосування форвардних операцій [5].

Суть форвардного кредитування полягає в продажу кредитором (продавцем) позичальникові (покупцю) права на отримання кредиту в майбутньому. Запровадження цього механізму є вигідним як для сільськогосподарського підприємства-позичальника, так і для кредитора. Воно дає змогу зменшити вартість кредиту для позичальника й досягти чіткішого дотримання технологічної дисципліни у виробництві продукції. Для кредитора вигода полягає у можливості чіткого планування кредитного портфеля, нагромадженні резервного фонду за допомогою отриманої вартості форварду та ін.

Варто звернути увагу на те, що форвардне кредитування має певні недоліки, а саме: для позичальника – жорсткі вимоги з приводу отримання позики і купівлі форварду; для кредитора – непередбачений ризик, що може виникнути через негативні фінансові зміни протягом дії угоди.

У світовій практиці широкого застосування набув факторинг. Факторинг – це фінансування постачань із відтермінуванням платежу, страхування ризиків, пов'язаних із відтермінуванням, а також управління дебіторською заборгованістю [7]. Розвиток факторингу зумовлений прагненням підприємств до прискорення обігу коштів у розрахунках, скорочення коштів у дебіторській заборгованості і зменшення обсягів неплатежів. Слід зазначити, що вітчизняні підприємства використовують факторинг тільки у разі гострої потреби в кредитах і на дуже короткий термін. Сільськогосподарські підприємства практично зовсім не задіюють цей вид фінансових операцій, що пов'язано насамперед із тим, що в Україні значно поширена передоплата за товар і мало розвинутий комерційний (товарний) кредит, оскільки він є високоризиковим [4]. Вважаємо, що на теперішньому етапі розвитку сільського господарства використання факторингу буде доцільним для підприємств, які експортують свою продукцію.

Однією з форм нетрадиційного кредитування є форфейтування, яке вигідне для сільськогосподарських підприємств-експортерів. Форфейтинг – це кредитування постачальника через купівлю векселів чи інших боргових зобов'язань [5],

засіб рефінансування комерційного кредиту. Перевагами форфейтингу є те, що підприємства-експортери усі валютні, комерційні, політичні, переказні та інших види ризику переносять на форфейтера. На сьогодні в Україні досить низький відсоток підприємств, які експортують свою продукцію, тому зазначене джерело кредитування може бути перспективним для великих підприємств, які мають міжнародні контракти. Незаперечним залишається той факт, що на теперішньому етапі розвитку кредитного ринку України сільськогосподарським підприємствам «закриті двері» до довгострокових кредитів, які необхідні для закупівлі обладнання, сільськогосподарської техніки, оновлення зношених основних фондів. Агролізинг як одна з перспективних форм нетрадиційного кредитування може пришвидшити процес оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Лізинг розглядають як передачу майна у тимчасове користування на умовах повернення, терміновості, платності і вважають кредитом в основний капітал. Кредитування у формі машин і устаткування на відміну від грошового кредиту зменшує ризик неповернення коштів, оскільки за лізингодавцем зберігається право власності на передане майно [6].

Безперечно, лізинг у сільському господарстві не вирішить усіх проблем галузі, проте допоможе частково подолати труднощі щодо оновлення сільськогосподарської техніки та зміцнення матеріально-технічної бази в господарствах. Лізинг дасть змогу одержувати обладнання у користування без повної оплати для новостворених підприємств, у яких відсутні необхідні обсяги фінансових ресурсів. За допомогою лізингу орендар одночасно вирішує питання придбання, а також фінансування обладнання.

Актуальною альтернативою банківському кредитуванню є кредитування сільськогосподарських підприємств кредитними спілками. Основними перевагами є можливість отримання коштів тими підприємствами, для яких недоступні кредити комерційних банків. Особливості функціонування кредитних спілок дають їм змогу краще працювати із сільськогосподарськими підприємствами, особливо невеликими за розміром, враховуючи специфіку галузі.

Основними перевагами кредитних спілок є можливість надання невеликих кредитів, зростає матеріальна зацікавленість їхніх членів, підвищується їхнє соціальне становище [3]. Вибір сільськогосподарських підприємств на користь кредитної спілки можна пояснити простішою процедурою отримання позики, незначними додатковими витратами або їх відсутністю. Добра репутація і прибутковість бізнесу – визначальні умови для одержання позики.

Проблемою кредитування у вітчизняних кредитних спілках є те, що вони працюють переважно зі споживчими потребами населення, надаючи кредити малого розміру через обмеженість своїх активів. Крім того, їхні відсоткові ставки все ще залишаються надто високими для сільськогосподарських підприємств. Важливою перешкодою також є те, що вони не мають права надавати позики юридичним особам. Тому ми вважаємо, що кредитні спілки в сучасному вигляді неспроможні задовольнити потреби сільськогосподарських підприємств у кредитуванні.

Висновки. Оскільки сільськогосподарські підприємства перебувають у досить складному фінансовому становищі, актуальним є питання пошуку нетрадиційних форм кредитування. Ми вважаємо, що такими можуть стати: форвард, форфейтинг, факторинг, лізинг, залученням кредиту в кредитних спілках. Нетрадиційні для України форми кредитування, на наше переконання, – одні з прогресивних напрямів відновлення технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва і розширеного відтворення.

Бібліографічний список

1. Барановський І. М. Зарубіжний досвід кредитування сільськогосподарських товаровиробників / І. М. Барановський // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2008. – № 119. – С. 236–240.
2. Гривківська О. В. Джерела фінансування підприємств аграрного сектору економіки / О. В. Гривківська // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. – 2004. – Вип. 4(35). – С. 89–92.
3. Гриценко О. І. Критеріальні показники діяльності кредитної спілки / О. І. Гриценко // Держава та регіони. – 2005. – № 1. – С. 54–58.
4. Гудзь О. Є. Розвиток нетрадиційних методів кредитування в аграрному секторі економіки / О. Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2005. – № 4. – С. 61–66.
5. Онисько С. М. Вдосконалення кредитних відносин сільськогосподарських підприємств з банками : монографія / С. М. Онисько, В. М. Ковалів, Л. В. Синявська. – Львів : Апріорі, 2007. – 145 с.
6. Кушнір І. В. Фінансово-кредитне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України : монографія / І. В. Кушнір. – Миколаїв, 2011. – 122 с.
7. Склеповий Є. В. Ринок факторингових послуг в Україні / Є. В. Склеповий // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С. 109–115.

Назар М. Нетрадиційні форми кредитування сільськогосподарських підприємств

Розглянуто кредитні відносини в сільському господарстві. Описано нетрадиційні форми кредитування сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано можливості їхнього використання в кредитуванні сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: форвард, факторинг, форфейтинг, агролізинг, кредитні спілки

Nazar M. Nontraditional forms of agricultural enterprises crediting

This article dwells upon crediting relations in the agricultural sphere.

Nontraditional forms of crediting are described and their usage in agricultural enterprises crediting are substantiated.

Key words: forward, factoring, forfeiting, agricultural leasing, credit unions.

Назар М. Нетрадиционные формы кредитования сельскохозяйственных предприятий

Рассмотрены кредитные отношения в сельском хозяйстве. Описаны нетрадиционные формы кредитования сельскохозяйственных предприятий.

Обосновано возможности их использования при кредитовании сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: форвард, факторинг, форфейтинг, агролизинг, кредитные союзы.